

PATAKI JENŐ (1857–1944):

PORTRÉ AZ 1848/49-ES FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC NÉHÁNY ERDÉLYI KATONAORVOSÁRÓL

A szöveget és annak digitalizálását ellenőrizte: Gazda István

Magyar-déllői Antal László¹

A marosvásárhelyi városi s országos kórház főorvosa, kir. tanácsos, Antal János ref. hittanár, később püspök és kibédi Péterfi Mária fia, 1808. június 27-én Marosvásárhelyen született. Ugyanott végezte középiskolai, valamint theologiai és jogi tanulmányait. 1829 őszén – minthogy hajlamai inkább a természettudományok felé vonzották – szakított a lelkészi és tanítói pályára lépés szándékával, s beiratkozott a bécsi egyetem orvosi szakára. Itt az orvosi tanulmányok mellett elsajátította a klasszikus nyelveket s azonkívül a németet és franciát. 1836 elején avattatott orvostudorrá s azonnal kórházi alkalmazást nyert. De Erdélyben – nevezetesen Besztercén – két hónapig működött ebben a minőségben. Visszament Bécsbe s 1837 tavaszán megszerezte a sebésztudori és szülésmesteri okleveleket. Ekkor a Nagyenyedi Kollégium iskolai és kórházi orvosnak választotta meg. Ezért Nagyenyeden telepedett meg s itt meg is házasodott. Felesége, Görög Rozália, Görög József marosvásárhelyi mérnök leánya lett.

De jöttek a nagyenyedi gyásnapok. Az 1848/49-i forradalom megfosztotta mindenétől. Háza s ritka szép könyvtára a lángok, egyéb javai a rablók martaléka lett. Aggastyán püspök atyjával, nejével s alig két éves Géza fiacskájával futva menekült Kolozsvárra. Neje itt hagymázban meghalt. Ekkor átköltözött a maga és felesége szülővárosába, Marosvásárhelyre, hová agg édesapját is magával vitte. Ennyi súlyos csapás után sem csüggedt, hanem nagy szorgalommal és energiával új életet kezdett. Bár ismét hívták Besztercére, de a meghívást nem fogadta el, maradt Marosvásárhelyen. 1867-ben városi főorvossá választott meg; 1875-ben kinevezték az országos kórház igazgató-főorvosának. Azonkívül már régóta mint iskola-orvos is működött. Pár évvel halála előtt súlyos beteg lett, melyből fia, aki akkor már hírneves sebész volt Budapesten, műtét által gyógyította meg.

1884. december 28-án, 77. évében hunyt el.

Nagy praxisa mellett élénk részt vett az iskola és egyház ügyeiben. A főiskolának 1861-től fogva algondnoka, 1874-től főgondnoka; a ref. egyház 1868-ban szintén főgondnokká választotta. A hazai közművelődési, tudományos és irodalmi társulatoknak részint alapító, részint pártoló tagja volt. Irodalmilag nem működött.

¹ Forrás: Pataki Jenő: Magyar-déllői Antal László. = Orvosi Szemle 2 (1929) No. 11. p. 372.

Reiner Zsigmond²

Alsó-Fehér megye s Gyulafehérvár sz. kir. város későbbi főorvosa 1813. október 20-án Szegeden született. Középiskoláit a szegedi kegyesrendiek gimnáziumában, az orvosi tudományt Bécsben és Páduában tanulta; orvosi oklevelét ez utóbbi helyen nyerte el. Tanulmányai végeztével Szegeden telepedett le mint gyakorló orvos. Itt érte a szabadságharc. Az első riadóra belépett a magyar hadseregbe mint honvéd főorvos. Bátyja szintén honvéd főorvos lett, öccse pedig a papi ruhát cserélte fel a nemzetőrivel. Eleinte a szegedi kórházban tett szolgálatot, majd Perczel, Tóth Ágoston, Guyon Richárd és Bem hadtestével csatából csatába ment, s csapatát a legveszélyesebb helyzetben sem hagyta el. A legnagyobb tűzben is híven és kitartóan kötözte és ápolta a sebesülteket.

A dévai fegyverletétel után Reinert – fedezet alatt – a gyulafehérvári várba vitték, de csak egy napig volt fogva. A parancsnok ugyanis megtudta, hogy a foglyok között egy orvos is van, nagy orvos-hiány lévén, azonnal szabadlábra helyezte, feltételül kötvén ki, hogy a várbeli katonakórházban fekvő 600 sebesült császári katonát gyógykezelje. Viszont Reiner e feltételt csak úgy fogadta el, ha egyúttal sebesült honvéd bajtársait is gyógyíthatja. A várparancsnok kénytelen volt belemenni az egyezségbe s a német nevű, de szívben-lélekben magyar Reiner a császáriak mellett a honvédeket saját költségén kezelte, s két hónap alatt 366, a biztos pusztulás elé néző honvéd életét mentette meg.

Az abszolút korszak alatt hosszabb tanulmányutat tett, megfordult Német-, Francia-, Olasz-, Angolországban és Hollandiában, sőt a Keleten is járt. Hazatérve Gyulafehérvárt telepedett le s 1855-től fogva 35 éven át töltötte be a megye és a város főorvosi állását, amellyel a törvényszéki orvosi teendőket is végezte. A városi kórházat 1863-tól 1870-ig saját költségén tartotta fenn.

Mint városi főorvos, egy ízben Arintye Sever életét mentette meg, mikor egy megvadult bika a hasát fölhasította s megmentéséhez alig volt remény. Avram Iancu is gyógykezelte egy ideig, ruhával s pénzzel is ellátta, sőt a szánandó és szerencsétlen ember részére később gyűjtést is rendezett.

Érdekes esete volt egyszer Fogarasy püspökkel. Egy díszebéden halcsont akadt meg a püspök torkán s fuldokolni kezdett. Ekkor a nagy zűrzavarban a szintén jelen volt Reiner, a vendégek nagy elszörnyülködésére, néhányszor keményen a püspök tarkójára ütött, mire a szálla kiugrott a garatból. A püspök magához tért, megszorította az orvos kezét s így szólt: „köszönöm doktor bácsi (a püspök 13 évvel volt fiatalabb), most jó volt, de máskor nem kérek belőle”.

Reiner élénken részt vett a társadalmi életben, a művészeteknek nagy barátja volt, maga is kitűnő hegedűs. 1890-ben nyugdíjba ment s Budapestre költözött, hol 1893. január 29-én hunyt el. Cikkei a Gyulafehérvári Közlönyben, a gyulafehérvári Politikai Szemlében – melynél az egészségügyi rovat vezetője volt – stb. jelentek meg. Mindhárom fia a jogi pályára lépett.

² Forrás: Pataki Jenő: Reiner Zsigmond. = Orvosi Szemle 3 (1930) No. 4. p. 144.

Zarándi Knöpfler Vilmos³

Kir. tanácsos, Marosszék későbbi főorvosa, 1815-ben Beiczán született (a régi Zaránd, a mostani Hunyad megye), ahol atyja kincstári orvos volt. Knöpfler Vilmos középiskoláit Kolozsvárt végezvén, 1834-ben Bécsbe ment s beiratkozott az egyetem orvosi szakára, ahol megszerezte az orvosi és sebésztudori valamint szemész és szülésmesteri okleveleket. Aztán tanulmányútra ment Cseh-, Porosz-, Szász-, Bajor és Olaszországba. 1841-ben telepedett le Zalatnán. Zaránd és Hunyad megyék főorvosának megválasztott, majd mint kincstári bányorvos működött Nagyágon, Zalatnán és Offenbányán 1848-ig. Ekkor újból tanulmányútra indult. Volt Belgiumban, Franciaországban s Angliában, de még szeptember hóban visszatérve hazájába sietett kivenni részét a szabadságharcból.

Nemzetőrszázados lett Zalatnán, s az ott lefolyt vérengzéseknek csaknem áldozatává lett. Ő is a lekaszaboltak között volt, de sebesülése nem volt halálos. Magához tért s sebeiből vérezve kivánszorgott a hullák tömegéből, és egy közeli malomhoz menekült. Itt sebeit maga kötözvén, rejtett utakon kiszabadult az ellenség kezéből. Felgyógyulása után mint tábori orvos szolgálta végig a szabadságharcot Bem, Czetz és Gál Sándor táborában. A gyászos napok bekövetkeztével állami szolgálatba Zalatnára küldetett bányorvosnak, de már 1850-ben Marosszék főorvosa lett s Marosvásárhelyt telepedett le. Ettől fogva kevésbé zaklatott, de tevékeny életet élt. Orvosi gyakorlatán kívül minden tudományos, egyházi és társadalmi mozgalomban részt vett, fáradhatatlanságot s sokoldalúságot tanúsító működéssel. Megyéje és városa érdekeit szíven hordta. A közügyek terén vezérszerepet vitt: buzgólkodott az egyház, iskola s jótékonyági intézetek felvirágoztatásán. Egyik megalapítója volt a marosvásárhelyi takarékpénztárnak is. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűléseit szorgalmasan látogatta, az előpataki vándorgyűlésnek elnöke volt.

1875-ben és még két ízben Marosvásárhely egyik országgyűlési képviselőjének választott. Az országgyűlésnek kevés szavú, de tevékeny tagja volt. A közegészségügyi törvények tárgyalása alatt egyedül szólott szakértelemmel hozzá a témához. A kormány Knöpflerben felismervén a kitűnő s széles látóhatókörű szakembert, nagyobb szabású feladattal is megbízta, midőn a Romániával szemben felmerült közegészségügyi kérdések tisztázása végett meghatalmazottként Bukarestbe küldte.

Mint a marosvásárhelyi kórházi bizottság elnöke, egész lelkével felkarolta a kórház ügyét, s e téren kifejtett tevékenységéért a III. osztályú vaskorona rendet kapta meg. Nemességét „zarándi” előnévvel s a kir. tanácsosi címmel való kitüntetést már jóval azelőtt nyerte.

Knöpfler Vilmos 1853-ban nősült, feleségül vevén Páll Máriát, Páll Károly földbirtokos leányát.

Meghalt 1882. szeptember 28-án Marosvásárhelyt.

Sokoldalú irodalmi munkásságot fejtett ki. Cikkei különböző magyar és német folyóiratokban jelentek meg, melyek egyikében több ízben ismertette a Mező-Madarason 1852. szeptember 4-én leesett meteor-követ. Több munkája jelent meg önállóan, értekezései – mint 'Természetudomány és gyakorlati élet' (1863), 'Két népszerű természettudományi felolvasás' (1867), 'Az élet és az ember' (1871) stb. – a természettudományok népszerűsítését célozták. Végül 'A marosvásárhelyi országos kórház alapításának és fejlődésének rövid vázlat' címen megírta a kórház történetét, melyet Marosvásárhelyt 1883-ban adott ki.

³ Forrás: Pataki Jenő: Zarándi Knöpfler Vilmos. = Orvosi Szemle 3 (1930) No. 3. p. 100.

Psemiseli Lengyel Dániel⁴

1815. november 15-én született Kolozsvárt. Atyja, Lengyel István a kolozsvári ref. főiskolában a bölcselet, földrajz és német nyelv tanára volt, s egyszersmind Kendeffy Ádám gróf jószágigazgatója, azelőtt nevelője. Anyja nagybaconi Incze Krisztina. Ősi családi nevük eredetileg Lubomirski volt. Kolozsvárt tanult, majd 1835-ben Pestre ment medikusnak s 1842-ben orvosdoktorrá avattatott. Lengyel Dániel még ebben az évben elnyerte az abrudbányai bányászorvosi állást, ahol 1845-ig működött, amikor Vajdahunyadra neveztetett ki kamarai orvosnak. Itteni működését a szabadságharc szakította meg, melyből kivette a maga részét. Bem táborába vonult, ahová magával vitte családját is. Ott volt Gyulafehérvár ostrománál, ott volt a világosi fegyverletételnél. Aztán mint őrnagy-törzsorvos egész kórházával Déván maradt. Többen – köztük felesége is – itt haltak meg három nap alatt kolerában.

Tekintélyes pártfogói voltak, s ennek és orvosi minőségének köszönhetően, hogy megmenekült a besorozástól. Megházasodott másodszor, nőül vévén budai Schisszel Jozefát, az írónőt, ki Dalma név alatt írt az akkori szépirodalmi lapokban – köztük Arany Koszorújában is – verseket, útirajzokat, iránycikkeket, elbeszéléseket. 1851–52-ben Zaránd megye tisztiorvosa volt. Ezt az állását – Pestre kívánkozáván – elhagyta, s a Rókus-kórházban foglalt állást mint első segédorvos. Itt sem volt sokáig. Ennyi hányattatás után 1854-ben elfogadta a nagykőrösi ref. egyháztanács meghívását az ottani főgimnáziumhoz, a természetrajz és német nyelv tanszékére. Ezzel átlépett az orvosi pályáról a tanárra. Nem egészen, mert mellékesen orvosi praxist is folytatott, s főképpen és egész lélekkel új hivatásának élt. A természetrajzi gyűjteményt értékes tárgyakkal gyarapította, szakszerűen rendezte s mintaszerű kimutatást készített róla, 16 évig volt Nagykőrösön, 1870-ben a losonci, s innen 1875-ben a fehértemplomi állami főgimnáziumhoz nevezték ki igazgatónak. Már a következő évben gyengélkedni kezdett s szabadságoltatott. 1878-ban nyugalomba vonult Pozsonyba.

Utolsó éveiben az elmezavarodottság tünetei mutatkoztak rajta. Főleg levelekből álló kéziratgyűjteménye volt, ezeket kezdte másolgatni s az eredetieket másolás után összetépte, mígnem nagyműveltségű neje megakadályozta ebbeli kedvtelésében s a megmentett és lemásolt leveleket az Erdélyi Múzeum-Egylet Levéltárának ajándékozta. 1884. augusztus 18-án szívszélhűdés következtében meghalt. Özvegye Kolozsvárra költözött s itt is halt meg.

Lengyel jelentékeny irodalmi munkásságot fejtett ki. Fiatalabb korában több cikke jelent meg a 'Múlt és Jelen'-ben, a 'Budapesti Hírlap'-ban, a 'Nővilág'-ban stb. Úgy ezek a cikkek, valamint kiadott könyvei népszerű orvosi tárgyúak s a nagyközönségnek szolgáltak tanácsadónak, így a 'Fürdői-zebkönyv', a 'Szülék kötelességei gyermekeik iránt', és az 'Orvosi tanácsadó városon és falun'. Fiatal korában írt egy háromfelvonásos operaszöveget 'Gizul' címen, melyet Thern Károly zenésített meg. Néhány előadást ért meg a Nemzeti Színházban. Először 1841. december 21-én adták, harmadszor 1842. március 8-án. Kéziratban maradt egy Scribe után fordított darabja 'A fekete dominó'. Először adták Pesten 1842. április 2-án, azután Kassán 1878. február 1-jén.

⁴ Forrás: Pataki Jenő: Psemiseli Lengyel Dániel. = Orvosi Szemle 4 (1931) No. 1. p. 27.

Danczkai Ábrahám Pattantus Bogdán⁵ **(1817–1865)**

A narkózis első alkalmazója Erdélyben

A sebészet fejlődésének rendkívül nagy lökést adott a narkózis felfedezése. Műtéteknél a fájdalom kizárása volt a legnagyobb gondja a sebészeknek; nem csoda tehát, hogy 1846. október 16-a örökké emlékezetes napja marad a sebészet történetének. E napon mutatta be Morton találmányát a bostoni sebészeknek, mely egyszerre elvágta a mindenkori sebészek erre irányuló gondját és törekvését. Megcáfolta Velpeau francia sebésznek azt a jóslatát, hogy a műtő kése és a fájdalom örökké elválaszthatatlanok maradnak. A csudálkozás és elragadtatás hangján kiáltott fel Bigelow – Boston neves sebésze – Morton sikeres bemutatása után: „Valami olyasmit láttam most, ami azonnal útra kel, s be fogja járni az egész világot”.

És úgy is lett. Találmánya még ugyanabban az évben átkelt a tengeren és meghódította egész Európát. Londonban, Párizsban, Bécsben sikerrel próbálták ki az aetherrel való altatást. Pesten már 1847. február 8-án végzett kísérleteket Balassa János, önként ajánlkozó egészséges embereken, nagy közönség előtt. Ezzel csaknem egy időben operált Kolozsvárt Ábrahám Pattantus Bogdán, az orvos-sebészi tanintézet tanára, az új szer csodálatos hatása alatt. Elsőként alkalmazta hát Erdélyben az éter-narkózist, eredményeiről a Kolozsvárt megjelenő 'Természetbarát'-ban számolt be.

Ki volt ez az Ábrahám Pattantus Bogdán? Örmény kereskedő szülők gyermeke. Szamosújvárt született 1817. január 19-én. A jó eszű gyermek szülővárosában és Kolozsvárt végezte középiskoláit, majd 1835-ben a bécsi egyetemre orvostanhallgatónak iratkozott be. 1841. január 15-én elnyerte a doktori diplomát.

Nem elégedett meg ezzel. Másfél év alatt megszerezte a szülésmesteri oklevelet, s 1843. április 2-án a sebészdoktorit is. A gyakorlati ismertek elsajátítása végett kis ideig a szülészeti klinikán foglalatzkodott, de már az 1844. évben Schuh sebészprofesszor mellett volt műtőnövendék. Itt egy év alatt műtői oklevélhez jutott.

Ez utóbbi oklevél révén szép pálya nyílt meg előtte. V. Ferdinánd király 1846. január 31-i keltezéssel a kolozsvári orvos-sebészi tanintézethez a „különös elméleti sebészet” s a „sebészi gyógy-gyakorlat” tanárává nevezte ki Ábrahám Pattantus Bogdán. Egyszerre szép tér és alkalom nyílt tehetségének kifejtésére. Képzettsége mellett ügyes kezű és szerencsés műtő volt. Pár évig zavartalanul működött, de a szabadságharc végül az ő helyzetét is megváltoztatta. 1849 tavaszán Marosvásárhelyre ment, s felajánlotta szolgálatait – mint sebész-műtő – az erdélyi magyar hadseregnek. Új működése terén kiváló szolgálatokat tett, ezért a magyar hadügyminiszter 1849. május 22-én – Sánta Lajosnak, a 19. huszárezred parancsnokának ajánlatára – századosi ranggal főorvossá nevezte ki. Később Bem tábornok törzsorvossá léptette elő.

Csak pár hónapig lehetett hadi szolgálatban. A szabadságharc lezajlása után visszatért polgári szolgálatába. A harmincharmadik évében levő fiatal, nagy tehetségű, mély ítéletű orvos szép jövőjének megadattak a feltételek, s ahhoz bárki nagy reményeket fűzhetett. Pályája azonban kettétört. Az 1851/52-i tanév elején tanári állásáról lemondott. Le kellett mondania. Egy legyőzhetetlen szenvedély lett úrrá felette, mely egészen hatalmába kerítette, megbénította működését, elvesztette akaraterejét. Rabja lett a szeszes italok élvezetének. Minden műtét előtt jócskán felöntött a garatra, s műtét közben is többször kellett egy-egy pohár bort innia a mindig készletben levő literes üvegből. Ez így persze sokáig nem mehetett.

⁵ Forrás: Pataki Jenő: A narkózis első alkalmazója Erdélyben. Danczkai Ábrahám Pattantus Bogdán. 1817–1865. In: Pataki Jenő: Erdély Magyar Orvosai. Kézirat Csajkás Bódog hagyatékában.

Végül is utolérte elkerülhetetlen végzete. Lemondását a cs. és kir. hadi és polgári kormányzás 1851. november 3-án elfogadta, illetőleg tudomásul vette. Fizetése már november elsejével betiltatott.

A pusztán magánygyakorlatra utalt Ábrahám Kolozsvárt kezdett praktizálni, aztán Zilahon, majd Szilágysomlyón – és így tovább, városról-városra, mindig lejjebb és lejjebb. Az alkohol szerfeletti élvezete minden új állomásán hű kísérője maradt. Végül a Szatmár megyei Szentendréd [Érendréd] állapotott meg, hol 1865. augusztus 14-én hunyt el.

Második házasságából született fia, Béla szintén az orvosi pályára ment, s mint cs. és kir. törzsorvos működött.

Füleki Sinkovits Ignác⁶

Háromszék egyik legkedveltebb s legkeresettebb orvosa Magyarország felvidékéről származott Erdélybe. Nógrád megye Nézsza nevű községében született 1820-ban. Középiskoláit Pesten a piaristáknál végezte, orvosi tanulmányait a pesti egyetemen. Diplomáját 1848-ban nyerte el, s az ifjú orvost mindjárt magával sodorta az éppen akkor kitört szabadságharc. A nagy időkből ő is kivette a részét, mint minden orvos, akit nemzete és hazája iránti kötelelességérzete áthatott. A szabadságharcot végig szolgálta mint honvédorvos, egészen Világosig. Nemzetünk nagy tragédiájának utolsó aktusa után az osztrákok besorozták a VI. Maximilian nevére elnevezett dragonyos ezredbe, melyet 1850-ben Temesvárra vezényeltek. Temesvárt akkor nagy tifuszciklás tört ki s nagy volt az orvoshiány. Csakhamar kitudódott, hogy az ezredben több mint harminc orvos van, s így ezeket orvosi szolgálatra rendelték ki. Az ezredet később Erdélybe küldték s állomáshelye Szent-Katolna volt. Így került Sinkovits Háromszékre.

Szent-Katolnán bizalmatlanul fogadták az osztrák orvost. Feltűnt azonban, hogy folyékonyan és szépen beszél magyarul. Amikor aztán az is kitudódott, hogy nem osztrák, megkedvelték a különben is jómodorú embert. Egy év múltán az ezredet Békés-Gyulára helyezték át, de Sinkovits ezzel nem szakadt el Erdélytől, sőt ígérete is kötelezte rá, hogy visszatérjen. Bécsben kiszuperáltatta magát, s visszajött Szent-Katolnára. Nagy küzdelmek után feleségül vette egy ottani nagybirtokos leányát, Szent-Katolnai Cseh Polixenát. 1852-ben működése teréül Kézdivásárhelyt nézte ki magának, hol mindjárt meg is választották városi főorvosnak. Vagyonos ember volt, jól is házasodott, másként nem tehetné volna, hogy kielégítse altruisztikus érzését. Fizetését ugyanis minden évben valamely jótékony célra fordította.

Utolsó húsz évi fizetését egy kórház alapítására adta. A kórház létre is jött s mint magánkórház, nemcsak Kézdivásárhelyre, hanem messze vidékre is kiterjesztette áldásos működését. Fenntartása azonban sok nehézségbe ütközött s már-már lehetetlenné vált. Ekkor felajánlották – a XIX. század nyolcvanas éveiben – a Veres-Keresztnek. Ez ugyan nem vette át, de megengedte, hogy az egyesület tagsági díjait a kórház fenntartására fordítsák, s azonfelül két ápolónő fizetéséről gondoskodtak.

Nagyobbik fia, Aurél szintén az orvosi pályára ment, s mint ezredorvos szolgált a honvédség kötelékében. Apa és fiú sok éven át praktizált együtt a kis székely városkában s Háromszék nagy kiterjedésű vidékén.

Sinkovits Ignác magas kort ért meg: nyolcvan éves korában hunyt el, 1900. június 11-én.

⁶ Forrás: Pataki Jenő: Füleki Sinkovits Ignác. = Orvosi Szemle 4 (1931) No. 5. p. 176.

Otrobán Nándor⁷

Otrobán Kőhalomban született 1828. június 5-én, ahol atyja Otrobán Márton katona-szabó volt, anyja Sárosy Anna, ükapja Mária Terézia kengyelfutója. Középiskoláit Brassóban és Kolozsvárt végezte. 1846-ban iratkozott be a pesti egyetem orvosi szakára. Pesten angol és francia nyelv tanításával tartotta fenn magát, sőt édesanyját is segélyezte.

A szabadságharc kitörésekor a 82. honvédszászlóaljba állott, több csatában vett részt és az 1849. július 31. segesvári csatában hadnagy lett. Tanulmányait aztán Bécsben folytatta, ahol 1856 májusában orvosdoktorrá avatták. Karczag város megválasztotta városi orvosnak, mely állásában 11 hónapot töltött. Ekkor újra Bécsbe ment, hogy megszerezze a sebészdoktori és szülésmesteri oklevelet. Olasz- és németországi utazása után Brassóban telepedett le, ahol 1869-től fogva a 23. honvédszászlóaljban ezred-orvos is volt.

Nagy autodidakta volt. Kiterjedt praxisa mellett – melyből szép vagyona tett szert – nyelvek tanulásával, s jogtudományokkal foglalkozott. A víz-, erdő- és bányajogban nagy jártasságot szerzett. Szeretett utazni, majd minden orvosi kongresszuson részt vett. Egy kongresszus alkalmával Moszkvában felköszöntötte a cár nagybátyját, Nyikolaj Nyikolajevicset, aki aztán magához kérte, s barátságosan elbeszélgetett vele. Más alkalommal – a spanyol–amerikai háború kitörésekor – Spanyolországba utazván, Madridban mint idegent, kémnek nézték s megtámadták. Otrobán feltalálta magát, olasszal kevert spanyol nyelven egy dikciót vágott ki, melyben kifejtette, hogy ő tanulni jött ide, nem pedig kémkedni. Végre megéljenezték.

Brassóban a magyarság vezetője volt: az első brassói petróleumgyár alapítója, s a megyei és Brassó városi törvényhatóságnak tagja. Mint nőtlen ember halt meg 1901. március 9-én Brassóban.

Több orvosi cikket írt s különösen fürdőirodalommal foglalkozott. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Munkálataiban (1875) 'Az Erdélyben 1870-től 1873-ig uralkodott roncsoló toroklobjórügy'-t ismertette. Önálló munkái: a 'Látogatás Erdély némely délkeleti fürdőhelyein', az 'Előpatak és vidéke', valamint németből lefordította Meyr Ignác 'Borszék gyógyvizei' című füzetét.

⁷ Forrás: Pataki Jenő: Otrobán Nándor. = Orvosi Szemle 3 (1930) No. 5. p. 176.

